

Nr 134.

Godkänd av första kammaren den 21 maj 1915.

Godkänd av andra kammaren den 21 maj 1915.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

(Bevillningsutskottets betänkande nr 25.)

Till Konungen.

Genom en den 19 mars 1915 dagtecknad proposition, nr 81, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

I likhet med föredragande departementschefen finner riksdagen, att brännvinsförsäljningsbolagens ställande under direkt kontroll av en centralmyndighet är en åtgärd, som omedelbart bör genomföras, utan att man avvaktar tillkomsten av en ny försäljningslagstiftning. Det förslag till ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen, som Eders Kungl. Maj:t i sådant syfte med den förevarande propositionen framlagt, har riksdagen funnit sig böra i allt väsentligt godkänna.

Enligt förslaget skulle den nya centralmyndigheten för brännvinsförsäljningsbolagen bliva kontrollstyrelsen, vilken skulle få att utöva

överinseendet över dessa bolags verksamhet och meddela föreskrifter i avseende å inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos brännvin ävensom angående räkenskapers förande och i övrigt angående bolagens förvaltning. Såsom föredragande departementschefen anført, torde det icke låta sig göra att binda styrelsen i utövändet av nämnda befogenhet vid några detaljerade regler om huru i särskilda fall skall förfaras. Beträffande särskilt vad kommerskollegium i avgivet utlåtande enligt statsrådsprotokollet anført därom, att nödig varsamhet borde iakttagas vid förslaget genomförande i avseende å kontrollstyrelsens befogenhet att lämna föreskrifter om bolagens inköp, vill riksdagen framhålla, att syftet med ifrågavarande befogenhet torde vara att, för tillgodoseende av ett av de i riksdagens skrivelse den 27 maj 1911 uttalade önskemål, möjliggöra ett enhetligt uppträdande från brännvinsförsäljningsbolagens sida gentemot producenternas starka sammanslutningar. Kontrollstyrelsen kan sålunda komma att föreskriva gemensamma inköp av bolagen och inrättande av en särskild pris- och inköpsnämnd. Den berörda befogenheten för kontrollstyrelsen kan däremot givetvis icke, såsom från vissa håll befarats, leda till, att kontrollstyrelsen skulle komma att utöva bestämmanderätt över de priser, till vilka producenterna skola avyttra sina varor.

Riksdagen vill nu övergå till att angiva vissa detaljändringar och förtydliganden i Eders Kungl. Maj:ts författningsförslag, vilka riksdagen ansett erforderliga.

Såsom framgår av riksdagens skrivelse nr 135 denna dag, har riksdagen antagit vissa andra, genom propositionen nr 187 framlagda förslag till ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen, genom vilka kontrollstyrelsen skulle erhålla viss befogenhet i fråga om bolagens kontroll å utminuterung av brännvin. Då sålunda kontrollstyrelsen skulle komma att få jämväl andra kontrolluppgifter i avseende å bolagen än dem, som omnämnas i den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av 1 mom. 2 stycket av 15 §, har det synts riksdagen erforderligt att i detta stadgande, som innehåller huvudbestämmelsen om kontrollstyrelsens befogenhet såsom centralmyndighet för bolagen, införa ett tillägg av innebörd, att bolagen jämväl skulle vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen kan meddela i de andra hänseenden, som finnas i förordningen särskilt angivna.

I 15 § 4 mom. enligt Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag finnes bland annat stadgat, att bolag icke må ingå affärsavtal med enskilda styrelseledamöter i bolaget. I det förslag till förordning angående för-

säljning av alkoholhaltiga drycker, som Eders Kungl. Maj:t framlade i propositionen nr 242 vid nästlidet års senare riksdag, stadgades jämväl, att dylika avtal icke skulle få ingås med delägare i bolaget. Riksdagen har ansett, att en dylik bestämmelse bör inflyta även i föreliggande förslag.

Stadgandet i 15 § 5 mom. att ordföranden i landstinget äger utse styrelseledamot, därest nytt bolag bildas å tid, då landstinget ej är samlat, har riksdagen ansett böra fullständigas därhän, att landstingsordföranden jämväl skall utse suppleant för tiden till dess ledamot och suppleant blivit av nästsammanträdande landsting utsedda.

I 15 § 9 mom. stadgas, att bolag skall vara pliktigt att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Kungl. Maj:ts befallningshavande kan meddela i andra ämnen än som avses i 1 mom. Enär det härigenom stadgade undantaget är infört med hänsyn till den nya befogenhet, kontrollstyrelsen erhåller genom stadgandet i 1 mom. andra stycket, synes hänvisningen i 15 § 9 mom. böra begränsas till *andra stycket* i 1 mom.

I 17 § 2 mom. har föreslagits visst med ändringen i 15 § 1 mom. sammanhängande tillägg. Härigenom undandragas Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövningsrätt endast villkoren för överlåtelse av försäljningsrättighet, i den mån dessa äro grundade å av kontrollstyrelsen jämlikt 15 § 1 mom. meddelade föreskrifter. Riksdagen har emellertid ansett, att kontrollstyrelsen kan komma att jämlikt 15 § 1 mom. meddela föreskrifter även i andra av de i 17 § 2 mom. omförmälda avseenden än i fråga om villkoren för överlåtelsen. Det har därför synts riksdagen, att stadgandet i 17 § 2 mom. bör ändras därhän, att Kungl. Maj:ts befallningshavande har att pröva framställning om överlåtelse av försäljningsrättighet *med iakttagande av de föreskrifter kontrollstyrelsen kan hava utfärdat*.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen tillkännagiva, att riksdagen, som icke kunnat oförändrat bifalla Eders Kungl. Maj:ts med förevarande proposition framlagda förslag till förordning om ändrad lydelse av 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, antagit samma förslag med de ändringar, härvid fogade bilaga utvisar.

Stockholm den 21 maj 1915.

Med undersätlig vördnad.

Bilaga.**Förordning**

**om ändrad lydelse av 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 §
2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående
försäljning av brännvin.**

Häri genom förordnas, att 15 § 1, 3, 4, 5, 8 och 9 mom. samt 17 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

1. Bolag, som i 12 och 14 §§ omförmäles, skall hava till ändamål endast att i sedlighetens intresse ordna och handhava detaljhandel med brännvin och må icke avse att bereda vare sig delägarna vinning utöver årlig ränta med högst fem procent å de av delägarna tillskjutna kontanta medel eller kommun någon ekonomisk fördel.

Vid utövande av sin verksamhet står bolag under överinseende av kontrollstyrelsen och har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kontrollstyrelsen i avseende å inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos brännvin ävensom angående räkenskapers förande och i övrigt beträffande bolagets förvaltning *eller eljest i de i denna förordning särskilt angivna hänseenden* kan meddela.

Närmare bestämmelser angående kontrollstyrelsens verksamhet härutinnan meddelas av Kungl. Maj:t.

3. Vid utminuterung må bolag icke hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort av brännvin, oavsett om större eller mindre myckenhet försäljes. Vad sålunda är stadgat äger dock ej tillämpning, då sprit, som innehåller minst 85 volymprocent alkohol, försäljes för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov.

4. Bolag må icke, utan samtycke av kontrollstyrelsen, inköpa fastighet eller inom redan förvärvad fastighet vidtaga annan mera omfattande förändring än den, som påkallas av fastighetens underhåll eller rörelsens behöriga utövande.

Bolag må icke, utan samtycke av kontrollstyrelsen, förhyra andra lägenheter än dem, vilka äro behöfliga för den rörelse, som bolaget självt utövar, eller utan sådant samtycke ingå affärsavtal för längre tid än bolagets rättighet upplåtits, dock att hyresavtal må ingås till fardag, som infaller under året näst efter utgången av nämnda tid. Bolag må ej heller ingå affärsavtal med enskilda styrelseledamöter *eller delägare* i bolaget eller låta avlöningen vare sig till styrelsen eller till de hos bolaget anställda personer vara beroende på omsättningen av brännvin, vin eller maldrycker eller utgå med viss del av vinsten.

5. Bolags delägare skola vara minst nio, av vilka åtminstone sex böra vara boende å den ort, där bolagets styrelse har sitt säte. Bolags styrelse skall bestå av fem ledamöter, av vilka två utses av delägarna i bolaget, en utses i stad av stadsfullmäktige, eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga och å landet av kommunalstämman, en av Kungl. Maj:ts befallningshavande och en av landstinget, dock att i stad, som icke deltagar i landsting, stadsfullmäktige utse jämväl den ledamot, som eljest skulle av landstinget väljas. På enahanda sätt utses jämväl fem suppleanter. Därest å landet eller i stad, som deltagar i landsting, nytt bolag bildas å tid, då landstinget icke är samlat, må ordföranden i landstinget äga att utse *ledamot i styrelsen jämte suppleant för honom för tiden intill dess ledamot och suppleant blivit av näst sammanträdande landsting utsedda*.

Av Kungl. Maj:ts befallningshavande, landsting, stadsfullmäktige eller kommunalstämma utsedd styrelseledamot må icke vara delägare i bolaget.

8. Om ansvarsfrihet för bolag beslutar kontrollstyrelsen, sedan landsting och i stad stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan samt på landet kommunalstämman avgivit yttrande i ärendet. Sådant yttrande skall till kontrollstyrelsen avgivas före september månads utgång.

9. Bolag vare pliktigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Kungl. Maj:ts befallningshavande i andra ämnen än som i 1 mom. *andra stycket* avses kan meddela i anledning av framställning från kontrollstyrelsen eller någon av de i nästföregående mom. nämnda kommunala myndigheter. Tredskas bolaget fullgöra sålunda meddelade eller av kontrollstyrelsen enligt 1 mom. givna eller beträffande bolagets

verksamhet eljest gällande föreskrifter, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande förelägga bolagets styrelseledamöter vite eller förbjuda bolaget att efter utsatt skälig tid fortsätta med försäljningen, om ej de åsidosatta föreskrifterna iakttagas, eller återkalla bolagets rättighet till detaljhandel med brännvin att upphöra med löpande försäljningsårs utgång.

17 §.

2. Bolag må ej till annan överlåta all utminutering eller all utskänkning av brännvin inom kommun, men skulle bolag vilja mot bestämd avgift åt annan överlåta rättighet till utminutering eller utskänkning, göre bolaget därom framställning hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, som *med iakttagande av de föreskrifter, kontrollstyrelsen må hava meddelat jämlikt 15 § 1 mom.*, äger efter magistratens eller kommunalnämndens hörande att med avseende såväl å *skälen och villkoren för överlåtelsen* samt lämpligheten och behörigheten hos den person, å vilken överlåtelsen ifrågasättes, som ock å avgiftens förhållande till det litertal brännvin, som anses kunna komma att avyttras, bifalla eller avslå framställningen.

Med överlåtelse av utskänkingsrättighet följer skyldighet för den, till vilken sådan rättighet blivit överlåten, att hos bolaget inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin och det brännvin i övrigt, som bolaget tillhandahåller i sin rörelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1915.